

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetško ljudstvo.

Izhaja trikrat na mesec.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta
1 gld. 40 kr. — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravništvo lista je v „Narodni tis-
karni“ v Tavčarjevi hiši „Hotel Europa.“

Domače stvari.

— (Za porotnike v Ljubljani) v
sesiji, ki se prične 9. avgusta so 12. julija
izžrebani sledeči gg. kot glavni porotniki:
Marinšek Pet., krčmar iz Senožeč; Logar
Jože, posestnik iz Št. Jurja; Frjančič
Jože, posestnik iz Goč; Spoljarič Jakob,
hišni posestnik iz Ljubljane; Valjavec
Aleš, posestnik iz Bistrice; Majer Karel,
posestnik iz Vrhnike; Ličan Aleksander,
mlinar iz Bistrice; Golob Anton, posestnik
iz Stražišča; Kunstelj France, krčmar iz
Radovljice; Vodnik Lovro, kamnosek iz
Ljubljane; Wurner France, hišni posestnik
iz Ljubljane; Götzl L., hišn. posestnik iz
Ljubljane; Burger Anton, posestnik iz Po-
stojne; Debevec Andrej, hišni posestnik iz
Ljubljane; Lorenci Jože, hišni posestnik
iz Ljubljane; grof Bolza Julij pens.
stotnik iz Ljubljane; Kozler Janez, hišni
posestnik iz Ljubljane; Tolazi Tomaž,
trgovec iz Čevce; Dekleva Janez, jun. po-
sestnik iz Britofa; Pezdich Janez, krčmar
iz Radovljice; Moro Ljudvik, trgovec iz
Ljubljane; Rancingar, hišni posestnik iz
Idrije; Žgur Aleksander, trgovec iz Podrage;
Zupančič France, hišni posestnik iz Lju-
bljane; grof Pače Karol, graščak iz Turn-
Gallensteina; Hafner Jak., iz gornje Bitinje,
Petrič Jakob, posestnik iz Vrda poleg
Vrhnike; Valenčič France, mlinar iz Bi-
strice; Hočevar Leopold, hišni posestnik
iz Ljubljane; Golob France, posestnik iz
Zgornjih Bitinj; Kanc Edvard, posestnik
iz Rakeka; Novak Janez, hišni posestnik
iz Ljubljane; Benedek Janez, klobučar iz

Ljubljane; Olivčič France, pos. iz Brd;
Sličar Albin, trgovec iz Ljubljane; Bur-
ger Ferdinand, posestnik iz Koških poljan.
Namestniki pak so: Saje Jože, kramar;
Treo Viljem, zidarski mojster; Šunko Janez,
krčmar; Klein Anton, tiskar; Pardubski
Alojzij, hišni posestnik; Zagorec Alojzij,
krčmar; Pilko France, ključavničar; Unter-
ladstätter H., krojač; Čad Jože, pek; — vsi
ti zadnji iz Ljubljane.

— (Iz Komende) se nam piše:
Ne daleč od tu se mi je poročal prav ža-
losten dogodjaj, katerega, verujte mi, nerad
objavljam, pa ga le moram, misle, da bi mo-
rebiti vendar le kak dober nasledek imel.

Priprost kmet, — ki se mi je sé svojo
prijazno besedo in priljudnim naravnim ve-
denjem takoj prikupil, dasi ga nijsem prej
poznal in tudi nobenega posla z njim ne
imel — vzame ubogo dekle, ki je necemu
moškemu preveč zaupala se in tako v dru-
gem stanu bila, pod svojo streho, češ, saj
je taka pala reva tudi usmiljenja vredna in
saj je Jezus Kristus potegnil se za grešnico.
Njegova hči bi se pa imela ravno omožiti
in se zato oglasi pri fajmoštru na izpit. Ta
pa jej odločno odreče vsako duhovensko
opravilo, dokler njen oče omenjene „grešnice“
ne izpodi. Nesrečnica mora iz hiše iti in
mojster napravi svoje stvari. Po dovršeni
poroki pa usmiljeni kmet ono revo zopet
vzame k sebi.

Kaj bi nek dotični gospodje rekli, ko
bi se nekaterim farovžkim kuharicam,
od sv. duha prešinjenim, ka-li, taka godila?
Nečem s tem duhovščine sploh napadati,

vi me pa tudi z brezvercem ne obrekujte, drugače vam zavrnem: vi imate preveč vere, premalo pa ljubezni; kaj pomaga vsa vera brez dobrih del? Krščanska ljubezen je menda tista podlaga, na katero se vse drugo naslanja. Zagotovim vas, da jih je mnogo, ki se prav izvrstno sučejo in glasno molitve mrmrajo, to je pa tudi vse — jedra nij, pa se tudi ne pogreša. Prežalosten sad mora biti iz tega izvirajoč nasledek.

Poglavitna stvar pri vsem tem pa je prežalosten, prestrašen nasledek, ki izvira iz tacega postopanja preljubeznivih mojstrov in ta nasledek ostro poudarjati je ravno moja želja. — Kar koli duhovnik dela, govori ali misli, je sploh priprostemu nezavednemu človeku sveta resnica; kot tacemu ne bi bilo treba mnogo zapovedati, da bi tudi v nezmotnost vsacega organista veroval. — Mlada nezakonska mati je v tolikih silah, ki jih tako grdo sodeč kaj malo ali pa nič ne pozna. Skrb za mlado novo življenje, sramota in zaničevanje pa tudi novi stan sam jo mučijo dolgo in jako in naraščajo tem večje, čem bolj se reva porodu približuje. Porodni bol je večkrat tolik, da uže sam na sebi spravi poroditeljico v obup in ob pravo zavest. Če se pa ta nesrečnica, namesto jej versko tolažilo podeliti i še kruto proganja, no, potem se nij čuditi, ako je postala mlada mati hudodelka, morilka, morilka ne iz sovraštva, ne iz jeze, ne iz svoje volje, nego morilka v prevelikih silah, v obupu, v nezavesti. Kdo je tu kaznjiv, kdo je večji deležnik tacega umorstva, to razsoditi nij težko.

Rekli mi bode: „saj tega nobeden ne namerava, storilo se je le iz dobrega namena.“ Jaz tudi tega ne trdim in vam odgovarjam: ako ne znate koristiti, vsaj ne škodite in se ne vtikajte v stvari, ki vas nič ne brigajo.

— (Siten jud.) Od Središča se nam piše: V bližnjem trgu Središče je imel O. prodajo duhana in cigar; zarad neugodnih okoliščin je bil pa prisiljen trafiko pustiti. Trafiko bi bil imel dobiti v taistem hramu bivajoči gospodar in tržan Josip Dogš. Ta

je tudi potrebne korake v tej stvari storil, pa hitrost in nadležnost tukajšnjega žida nij mirovala, dokler si prodaje duhana in cigar ne pridobi. On prosi zarad tega pri dotičnej gosposki, obljubi jej kakor se sliši 25 gld. od dobička vsako leto plačati. — Če se pomisli, da se pri nas veliko nepostavnega, to je ogerskega duhana spuši in da potem ima Središče, katero šteje 168 hiš, uže dve trafiki, bode li žid duhan z dobičkom prodajal? Židi se bodo žalibog pri nas res prav udomačili, imamo uže v Središču dva, v Šalovcih in sv. Bolfenku po enega. Ormužani so svojega žida, ki se je bil pred nekoliko leti tamkaj v sredini mesta naselil, na cedilu pustili. Še za časa je kopita pobral iz Ormuža. — Sedaj pa uže imajo najuljudnejši kraji na slovenskej meji proti Ogerskemu in Hrvatskemu vsaj po enega žida, celo v takem okraji, kjer bi si človek mislil, tukaj za trgovca nij živeti, pa on se dobro počuti, dobro uživa dobitke. Teh gostov pa mi na Slovenskem nijsmo nič kaj veseli. Vidimo, kako ti ljudje drugod ljudstvo grdo oskubajo.

— (Umor.) Iz Št. Florjana pri Gorici se nam piše: Nedeljo po noči 12. t. m. je 19letni sin necega premožnega posestnika z nožem umoril 24 let starega sina ubozega kmetiča (kolona). Bila sta uže mnogo časa v sovraštvu, v nedeljo sta se v nekej krčmi sprla in umorilec ga zabode z nožem v srce tako, da je po sprejetji posled. olja dušo izdihol. Oče je sam drugzega dne krvoločnega sina v Gorici sodnji izročil.

— (V Sisku) je bil 12. t. m. velik požar. Banka „Slavija“ bode imela izplačati 20.000 gold.

— (Nesrečen tatolovec.) One dni je nek privatni uradnik v Ljubljani v lepej noči zaspal v „zvezdi“ na klopi. Mej njegovim sladkim spanjem pride prebrisan tat, ki je po napačnem razumljenji Prouthonovega stavka: „lastnina je tatvina“ osvojil si žepno uro spečega moža. Ko se ta probudi in uro pogreši, zakolne po slovensko robato in misli kako bi tatu zalótil. Domisli se: „ta tat je gotovo tat iz navade in večkrat

enako pride v zvezdo krast; čakaj jutri te dobim „in flagranti“ in gorje ti bodi.“ Mišljeno storjeno. Drugi večer obleče drugo sukno, vzame drug klobuk in gre po noči zopet v „zvezdo“, leže na temno klop in se dela kakor bi spal, ter čaka, da bi tat prišel tipat ga je-li ima uro ali kaj. Dolgo dolgo leži, tatu nij. Ležišče se mu le pretrdo in neugodno zdi, misli si: „ne bo ga, zlodja,“ vstane in — o! — klobuka njegovega nij nikjer, ki mu je pri glavi na klopi ležal. Od tiste dobe ne hodi več pozno v zvezdo posedat, ni dremat ni tatu čakati. Pred poslednjega bistrumom ima baje poseben rešpekt.

— (Nož v živih pljučah.) 11. t. m. je v tukajšnji ljubljanskej bolnici umrl nek mož, katerega so zdravniki potem zdravniško razparali ali secirali. V svoje začudenje so našli poldrugo colo dolg odlomek jeklenega noža v njegovih pljučah uže vrastenege. Nož je ležal več palcev nižje v pljučah, nego so našli na hrbtu zarastek bivše rane. Gotovo je bil mož nekda z nožem sunen v hrbet s tako silo, da se je klinja noževa v telesu odlomila, rana se je pozneje zunanje zacelila, notranjost pak je bila tako močna, da se je naredila okolo noža pletenina (bindegewebe), ki je sosednje dele varovala. Bog zna, koliko časa je nosil človek nož v sebi in morda sam nij zanj vedel. Kako močno je včasih človeško telo, a kako brž ga zopet mala stvar uniči!

— (Utonil) je 16. t. m. dečko branjevca R. pód sv. Florijanom v gnojnici, ki se nahaja za hišo. Tega nesrečnega dogodjaja je bila kriva le premala pazljivost staršev, ki pusté otroke svoje kar tja v en dan begati brez vsega varstva.

— (Od sv. Roka na Sotli) poizve „Gosp.“, da se je 6. t. m. toča vsula ob 9. zvečer ter je od Rogačke gore črez staro glažuto do Trličnega v 3 minutah polovico pridelkov vzela.

— (V Ciglenici pri Slov. Bistrici) se je kmet Gril v hlevu obesil vsled svoje zapravljivosti.

— (V Šoštanji) si je posestnik Jak. Obrež z britvo vrat prerezal!

— (Na Sladkeji Gori) je Lovro Brglez nesrečno s črešnje padel in se smrtno pobil.

— (Poboj mej vojaki in slovenskimi kmeti.) Na štajersko-hrvatskeji meji ob Sotli so še vedno vojaški kordoni za živinsko kugo, da-si kuge več nij. 12. t. m. se je zgodila vsled tega velika nesreča. V nekeji krčmi v hrvatskeji vasi Čemekovec so se slovenski fantje v zvezi s Hrvati stegli z razgrajočimi vojaki, kateri so začeli streljati in so ubili mladega Franca Starca iz Koč, občine Bizelske in na smrt ranili J. Soldatka iz Bizela.

Politični razgled.

Notranje dežele.

O *moravskih* razmerah, vladneji germanizaciji in ponemčevanji gimnazij v čisto čeških mestih: Hranici in Třebiči, prinaša praški „Posel z P.“ dajši članek pišoč: „Vrh tega pak češko prebivalstvo moravsko samo in po svojeji krivdi pomaga svojim neprijateljem in pruskim germanizatorjem. Videč, da na nadškofovsko in škofovska mesta postavljajo same Nemce, da dalje nij niti edinega višjega cerkvenega dostojanstva, v katerem bi bil Čeh, ki bi kaj storil za svojo narodnost; videč, da je v vsih c. kr. in deželnih uradih še vedno uradni jezik nemščina, da ga nij Čeha, ki bi na Moravi bil v kakeji višjeji službi; videč, kako židi obskakujejo vse duhovne, državne in deželne službe, kako si vedo pomagati: se uči prebivalstvo češko prostosrčno, da ne čisla narodnosti svoje in se ne brani, ko mu odjemljejo zavode njegove in še celo zahteva nemške, pozabljač na to, da so baš vsled svoje narodnosti češke, avstrijska gradba, in da sedanje stanje in podredjenost češke narodnosti ne more dolgo trajati. Ministerstvo morebiti ne vé, kako se prebivalstvo češko haranguje, od pruskih agentov. Tacih stvari avstrijskemu ministru ne smemo tajiti, reči mu moramo, da je preprosto in nezavedeno prebivalstvo nevedoma v rokah teh Prušakov, ki so žalibože po jako važnih in imenitnih službah v moravskeji družbi. Prebivalstvo, nemajoč nikdar močnih braniteljev in zagovornikov, posebno ne mej višjo duhovščino, ki je popolnem odpadniška, ki se smatra samo za najemnika, pada v prusijanske mreže in misli, da dela dobro, da na ta način ne služi le sebi, nego

i cesarstvu in dinastiji. Pozablja, kako so ponemčeno Slezsko lahko porabili Prusi, in kako je postal iz te ponemčene Šlezije najljutejši neprijatelj Avstrije!¹⁴

Vnanje države.

Češki „Pokrok“ je prejel 3. t. m. iz Metkovič sledeči telegram: V sosednji **Hercegovini** je vzplamtel hud hrup; uporniki pošiljajo na meje deca in žene. Dérviš paša je poslal vojake proti vstajnikom. Prebivalci gorenjega Rasna in Nevesinje se branijo s puškami; minolo noč so udarili Turki na kristijane v občini Dračevo, a bili so potolčeni. Turki pošiljajo vojake in kanone na Nevesinje in Rasno. Bitva bode kmalu. Turki delajo velike krvoločnosti na kristijanih. Dračevo je od Metkovič vzdaljeno le 2 uri. Nevesinje pa leži 6 milj vzhodno od Mostara in 8 milj južno od Serajeva. Ker sta pa Dračevo in Nevesinje raz sebe oddaljena le 10 milj, je vidno, da ta vstaja nij le krajna, nego ima širje razmerje. — Čudno je, pravi „Pokrok“, da korespondenčni biró, ki telegrame novinarom pošilja, ne vé, ali mogoče nalašč nič neče vedeti o teh dogodajih, ki so tako važni, ko vendar drugičkrat osebni malenkostimi nadleguje časopise.

Na **Nemškem** so francoske milijarde uže zapravili tako, da narod ne vé kam, da si je on za nje kri prelivati. Zato se uže začena po neodvisnih listih, katerih je pa baš na Nemškem najmanj, vprašanje o „novem nemškem gospodarstvu“ pretresavati. Posebno na „Kreuzzeitung“ so Bismarkovei sedaj hudi, ker je nekaj dobrih člankov prinesla.

Kako ravnati če toča pobije vin-ski trs.

(Konec.)

Potem se je s 16“ dolgimi krampi na 14“ dolžih toporiščih, katere sem dal v ta namen narediti, okopala 12—14“ globoko zemlja, ter se zemlje odpravile trte, katere so se očistile gorenjih korenin in nepotrebnegá lesovja, z mešanim gnojem, živalskimi odpadki, zmešani z rožno strugovino pognojile, da bi se pomnožila amonijakova tvarina prstena, dalje so se obrezale s trtnimi škarijami, na 2 očesi in kakor se je kaka mala vrsta obrezala, — okolila. Trte, ka-

terih mladice so bile več nego 6“ od zemlje oddaljene, so se zakopale, pri tej priliki so se vse trte, ki niso rastle, odstranile, ter se odpravile enkrat za vselej.

Daljša dela v vinogradu z trikratnim obkoljenjem bila so normalna. Otrebljevanje sem nadzoroval z veliko pozornostjo in sem pustil absolutno le 2 očesi.

Rast, po meni obdelovanih trt, ustrezala je popolnem mojim nadjam, ter se je vsestransko obhodovala. Trte so lepo rasle, da bi bilo, brez pretiravanja, najmanj $\frac{2}{3}$ letošnje pomlad ugodnih za zagrebanje, ako bi ne bil 18. julija 1874 zopet neko majhen, toda trsju zelo škodljivo poškodovanje trpel, tako je bilo pa moč le en mali del zagrobati, ker trtni les ne dam z poškodovanim lupjem zagrobati.

Trsje moje je popolnem dozorelo, ter nij bilo oškodovano niti najmanjše vsled mraza.

Ker se na poškodovanih trtah morejo smatrati le 2 oka, k večjem 3 na novih mladica, kot popolnem razvita in ker je vsled izkušnje še le tretje ali četrto oko rodovitno, je bilo torej, kakor sem v svojem, c. kr. kmetijskej družbi v Ljubljani, poslanem poročilu od 24. marca 1874 l. izrekel, k večjemu pri belini, kakega sadu pričakovati, in vspeh je trditev moje popolnem odobril.

Naslanjaje se na ta izkustva, moram odločno reči, da ta v „Slov. Tedniku“ šteje 19 izrečena želja, po kadem kulturnem navodu, po katerem bi se po toči tako zelo oškodovani vinogradi uže v drugem, to je, takoj po tej škodi sledujoča leta zopet učinili plodonosni, pri poškodovanji, kakor je bilo pri nas na Hrvatskem, kakor omenja g. dr. Kopač in v najnovejšem času i ono v Konjicah in Slov. Bistrici na spodnjem Štajerskem in špeciálno pri nas in na Hrvatskem obče uvedenem obdelovalnem navodu trt, ostane le pobožna in tiha želja. Dela letošnjega leta ne zahtevajo nobene izjeme od mojega navadnega kulturnega obdelovanja, ki obsega vsakoletno pomočno pognojevanje z mešanim gnojem, tam kjer je to treba, skrbno otrebljevanje pred cvetjem in trikratno koljenje.

Letošnji grozdni naraščaj je letos razmerno izredno bogat. Cvet je jako ugoden in jaz bi bil, ako bi ne bil oškodovan 13. jun. zopet pri enej parceli za $\frac{2}{3}$ celega pridelka, imel jako bogato leto, — sedaj pa moram oškodovani vinograd obdelovati po cvetji in se bodem pri tem držal tega, da se odstrané nepotrebne mladice.

Vsled mojega prejšnjega popisa lahko rečem, da je moj navod, pri obdelovanji po toči oškodovanih trt popolnem se osvedočil.

Kakor sem začetkom t. m. v kmetijski družbi odposlanem sporočilu izrazil se, hotel sem, pred objavljenjem mojega kulturnega navoda, rezultate letošnjega leta, oziroma tršno odgojevanje mej cvetenjem opazovati, ker sem prepričan, da vinogradnikom prinaša več koristij, ako moram poročati o srečnej manipulaciji, kakor bi se pak postavil na stališče, zagovarjati teorije in priporočati, ter biti na ta način potovalni učitelj brez izglednega gospodarenja, — in sem le vsled poziva v „Slov. Narodu“, objavil v teh vrsticah moje dosedanje izkušnje.

G. dr. Kopač je namenjen vsled njegovega objavljenega pisma poškodovane trte v dobi druge cirkulacije pri tleh odžagati, in pognojiti, jaz pa nasprotno moram vsled v vinogradstvu pridobljenih načelov in izkušenj, odsvetovati od nameravanega obdelovanja.

Kajti vsled obrezovanja celih trt bi se le ono stanje trsa in oni vspeh ponavljal, katerega je g. poročevalec označil popolnem za napačnega; gnojenje po leti bi se pak nasprotno pri trtah in sadnih drevesih dalo rabiti le z čisto gnojnico v jamah in še to bi bilo moč le pri rednej nasadnej vrsti a celo i tu nepraktično, ker se navadno gnoji po vinogradih le v jeseni do prve spomladi.

Neznano mi je, kake delavske moči ima g. dr. Kopač na razpolaganje, toliko pa moram omeniti, ka se obdelovanje po toči poškodovanih vinogradov more izročiti le rokam izvedenih, praktično vsaj dosti izobraženih delavcev, ker vsak poskus navadno spodleteti v rokah neizvedenega.

Jaz sem obdelovanje vodil sam osobno, ter uporabljal moje najboljše od mene izobražene delavce in sem vzlic temu vendar imel premagati mnogo težav, ker je opuščanje dosedanjega obdelovanja prouzročevalo vedno nove dvojitive.

Ker namen moj nij, ka bi me smatrali v vinogradstvu za kako avtoriteto, vendar moram moje kulturno obdelovanje priporočati, kajti vredno je gotovo, da se poskusi enkrat, in z veseljem sem pripravljen o tem natančneje vselej poročati.

Bog daj, da bi vinogradniki se nikdar ne nahajali v žalostnem stanji, ko bi jim bilo moč, resničnosti in vrednost mojega kulturnega obdelovanja poskusiti.

Novo mesto 23. junija 1875.

Anton Ogulin,
posestnik.

Strašna elementarna nesreča.

Iz Slov. Bistrice, 12. jul.

[Izv. dop.]

Pred štirimi tedni je v bližnjem konjiškem okraji toča blizu eden milijon škode učinila, denes pa je nas zadela enaka, če ne še večja nesreča. Mej 3. in 4. uro po pólú dne vsula se je toča in do golega potolkla vzhodno in južno stran Pohorja od planine doli do doline. Ob treh se je začelo temniti, črni oblaki so se počasi pomikali nad Pohorjem; slišali smo uže od daleč tisto grozno ropotanje, katero bližajočo se točo naznanja. Na enkrat začne padati toča, pa kaj pravim, ne toča; kakor pest debele ledene kepe, do $\frac{1}{4}$ funta teške so se vsipale. Po nekotih minutah se je začela gosto vsipati navadna toča, kakor golobja jajca debela, in pokrila zemljo več colov visoko. Tukaj v mestu smo se tolažili, da saj toča nij daleč segala, zlasti ne do vinogradov. A žalibože, kmalu prihité v mesto vincarji, ter naznanjajo, da so tudi vsi vinogradi, kar jih je po Pohorji, v našem in deloma v mariborskem okraji, tedaj kakih 1000 oralov, kjer rastejo najzlahnejša štajerska vina, popolnem uničeni.

Toča je začela tam, do kamor je segala nevihta 8. junija, se vsula čez Visovlje, Novo goro, Kovačlonsko goro (Schmitsberg), Pipanje, Ritoznoj (Rittersberg) čez Polskavo do Framu in Slivnice.

Nesreča je tem večja, ker je toča zadelala najboljše vinograde, katerih vina po vsem svetu slovijo in ker je trs tako poškodovan, da si tudi v prihodnjem letu bode težko pomagal.

V dolini je toča segala čez mesto do južne železnice, tedaj pobila razun naše okolice polskavsko in črešenjsko faro.

Pa tudi voda je strašno divjala; vinogradi pripovedujejo, da na krajih, kjer niso dovolj globoke drage za odtekanje vode, so zdaj do sežnja globoki jarki predreni in trte s koreninami vred odplavene v dolino. Sadje v sadovnikih tako na tleh leži, da se skoraj ne da hoditi.

Nesrečno ljudstvo je tako prestrašeno in zbegano, da je res usmiljenja vredno. Škoda se zdaj še ne da preceniti; če pa samo uničene vinograde pogledamo, v katerih je letos prav lepo kazalo, smemo samo škodo v vinogradih na **300.000** gld. ceniti, vso škodo pa gotovo na **600.000** do **700.000** gld.

Nekateri posestniki so bili zoper točo zavarovani pri „Oesterreichische Hagelversicherung-Gesellschaft“; če se bode društvo v teh slučajih pošteno obnašalo, potem sme se v prihodnje na Štajerskem obilnega vdeleževanja nadejati.

Jaz sem Kranjec, Slovenec pa ne.

„Neumnost je bila zmirom v večini in je še“ pravi nemški modrijan Schoppenhauer in če kdo, mora slovenski novinar iz trudapolnega izkustva to potrditi, ter imeti veliko potrpljenja in duševne vstrajnosti. Koliko je bilo pri nas že pisano in govorjeno o narodnosti in rodoljubji, — ali še vedno se mora zopet in zopet od kraja začeti in množini „abece“ domoljubja v glavo ubijati

in v srce cepiti. Na prvi pogled bi se moralo vsacemu čudno zdeti, da plitve in neumne ugovore, katere je vrli naš starina Vodnik imel, imamo še mi njegovi kasni nasledniki. Še sedaj naš prosti človek, in naš domači mestni filister, ne čuti v sebi Slovenca, svojega rodü; nema v sebi ponosa rodnega domačinstva, in brani se svojega imena. Od nemškutarjev naučen, od svoje kratkovidnosti podpiran, šteje se za „Kranjca“, — „Štajerca“, — „Ljubljanačana“ i. t. d., le svoje rodno ime Slovenec taji in s tem uhaja rajši k Nemcu in nemškutarju, ki ga vodi za nos, in njegovo nevednost porablja v boji zoper lastno mater in lastne brate.

Drugi narodi so vsaj na svoje ime ponosni. Čeh, ki ima svojega Husa in Žižko, Hrvat, ki šteje slavne kralje in bane, Zvonimira in Bakača, Srb, ki ima carja Dušana in mitičnega kraljeviča Marka v večnej pesni in pripovedi, Nemec, Magjar — vsi s ponosom svoje skupno ime na jeziku imajo. Pri nas pak še do sedaj nijsmo premagali mej filisterstvom in nevednim ljudstvom predsodka, da je Slovenec nekaj drugega, nego Kranjec, Štajerec, Gorenjec i. t. d.

Ko je pred več nego desetletjem znani nemškutarski fanatikar Kromer v deželnem zboru naglašal „Kranjstvo“ in rekel, da slovenskega jezika ne poznamo, rekel mu je Toman, da se tudi ne govori o pruskem, saskem, hesenskem, salcburškem jeziku, nego o nemškem. Beseda je vendar jasna dovolj, zdrava pamet se je mora precej prijeti — ali še dan danes od nemškutarjev in duševnih revežev, ter nevednežev čujemo isto, kar je Kromer v svojem birokratskem sovraštvu do jezika svoje lastne matere govoril!

Protivniki naši, kateri razdvojevalno seme našega separatizma trosijo in naše rodno ime trebijo in zasmehujejo, da bi delali za nemško ime in nemške, nam Slovonom smrtno škodljive koristi, — upotrebljujejo za to naš pismeni jezik, prav kakor ob času Vodnikovem, tako i danes še. Pravijo: jezik, ki ga vi pišete nij ljudstvu razumljiv, je nov jezik. Nekaj enacega je še v zadnjem deželnem zboru dr. Schrey

(tu pač: nomen omen) kričal proti našemu jeziku, mož, ki ima več arogance in ošabnosti nego znanja o stvari, o katerej govoriti hoče. Vsem tem napadnikom bi milehko kazali društvo sv. Mohorja, ki 25.000 knjig na leto v tem istem jeziku mej prosto ljudstvo razpošilja in 20 slovenskih časnikov, katerih ima vsak svoje bralce in le od bralcev svoj obstanek ima. Kako da se toliko bere pri nas? Mar smo v ponemčenih šolah narod naučili ta „nov jezik?“ — Neumnost teh ljudij je kriva, da včasih na pol res verujejo, kar nam očitajo zarad jezika.

Sami ne znajo namreč našega jezika dovolj, tudi taki, ki so rojeni Slovenci, vzrejeni so bili po nemško, nemško uradovali in čeravno s kmetom govoré še, vendar jim je duh jezikov uže prošel. Kakor brž jim pride kakovo beseda na vrsto, ki je ne razumejo, ker se slovanskega nič učili niso in nič mislili, nesó jo kmetu in triumfirajo, kadar je ne ve niti kmet, kateri pa morda še pojma o stvari nema. Sklicujejo se na pr. naši nemškutarski birokrati na prestavo drž. zakonika, češ, da je kmet ne umeje. Ali poskusite čitati nemški original postavbe nemškemu kmetškemu bribovcu v zgornjem Štajerju, Tirolah, zgornje Avstrijskem itd. in on bode stal kakor vol na gori pred mnogo juridično in drugo terminologijo, o katere stvarnosti v njegovih možjanih nobene podobe nij. — In ravno tacim neumnim očitalcem rečemo: nobenega izmej nemškovalcev nij, kateremu bi cele ducate nemških besedij ne mogli skupaj spraviti taci, — ki jih ne veste. In vendar ne rečemo, da nemški ne znate, ker potem ne znate nobenega jezika.

Tisočletna neugodna nam zgodovina, deljenje našega naroda v več provincij in druge razmere so storile male razlike v narječjih našega jezika. Tudi to se nam oponaša in rabi proti slovenski skupnosti. A ne pomisli se, ali nalašč se prezira, da so se povsod jednake razmere v ljudstvu, da na pr. Sicilijec dialektično skoro ne razumeje Toskanca, in vendar oba pišeta italijanski pismeni jezik, da je „plattdeutsch“ ve-

liko bolj različno od pismenega nemškega nego rusko od slovenskega itd.

V tem smislu naj se rovanja naših protivnikov povsod odbijajo, in naj se zabranjuje, da se ne bodo Slovenci sramovali svojega imena, ki je najprostranije ker nema družega pomena nego Slovan, katerega je največ sveta; da ne bodo naše krvi ljudje zapeljevani od sladkoustnih tujcev lastno gnezdo onesnaževali kakor slabi ptiči. Ustnega poduka je tukaj treba, energičnega zavračanja v družbi, ker taki neumni nemškutarski očitalci ne čitajo ničesa.

Trgovinske napake pri južnej železnici.

Spisal deželni poslanec A. Obreza.

Industrija, trgovina in davkowska moč more v kakej deželi le takrat razvesti, ako jim je na razpolaganje razen primitivnih prvih pogojev ali uvetov tudi vožnja surovih pridelkov ali produktov bolj dober kup. Razumne vlade torej podpirajo železniške družbe, da morejo le te industrijalcem in producentom podajati cenejše odvožne ali privožne tarife, kar pospešuje obstanek njihovih podjetij. Iz tega ima država dvojno korist, posredno in neposredno. Kraj, obdan z veliko industrijjo se hitro povzdigne. Surovi produkti in izdelki človeških rok se lahko spečajo za denar, in država dobi na davkih bogato povrneno, kar izda v podporo železniškim podjetjem.

Bil, je nekdaž čas, ko je pruska železninska industrija avstrijske delala veliko konkurencijo, ker je imela na razpolaganje cenejšo kameneno oglje ali premog, katerega so jej dovaževale subvencionirane železnice iz najoddaljenejših krajev po jako nizkej ceni, kar pa nij bilo samo železninske industriji v veliko korist, nego tudi kraju, v katerem je slednja razcvetala, in dalje podporovalnej državi samej zaradi bogatih davkovskih dohodkov.

Ta splošna korist je bila tako očitna tudi v Avstriji, da se je vsled vladnega posredovanja vožnja kamenenega oglja res

znižala, zaradi česar je obstanek marsikaterega zavoda še mogoč bil, ter so se rudniki za kameneno oglje razširili. Ali še mnogo bi se dalo izboljšati glede tarife v Avstriji za notranji promet in posebno je južna železnica v tarifnem stavku jako krivična, kar se nekaterim neizvedencem zdi sicer neverjetno, da celo nemogoče. Žadnji čas je uže res, da se odstrani ta napaka. V pojasnenje uprav izrečenega, hočem tu omeniti nekoliko vožnih nastavljenj (frachtensätze), katerim se bode vsakdo čudil.

Na pr. izvolimo si dva vkup priklenena vagona, napolnena z 33 črevljev dolzimi stavbnimi lesenimi hlodi, ki so težki 400 col. centov.

Po avstrijskeji interneji tarifi velja vožnja tega blaga od postaje Rakek, do deželne meje, to je do postaje Kormin, 17 1/2 milje po tarifi serija II., a 48 kr. pr. colni cent 192 gl.

Po italijanskem tarifu pak, ki je v rabi pri razpošiljanji naravnost v Italijo iz postaje Rakek, se mnogo prihrani pri nakladu, če pošljem isti naklad do Vidma in istega zopet po spediterju nazaj v Kormin. Na ta način iznašajo potem vožni stroški kakor kaže sledeče:

Vožnja iz Rakeka v Kormin			
pr. 17 milj po italijanskeji			
tarifi	48	gld.	58 kr.
Nakladni stroški	8	"	— "
Priklade za Italijo a)	—	"	80 "
" " " b)	—	"	18 "
Kormin-Videm, 2 1/2 milje	8	"	72 "
Videm-Kormin, nazaj	10	"	— "

v srebru vkup 76 gld. 28 kr.

Če se torej pošlje tisto blago 5 milj dalje, se prihrani torej na vožnih stroških 115 gld. 72 kr.!! to je 60 %!

Ta primera naj jasnejše dokazuje, kako zelo italijanska vlada skrbi za razcvetanje trgovine v svojej deželi, ko je nasprotno avstrijskim lesnim trgovcem notranji promet po nekaterih krajih, kjer je južna železnica, naravnost nemogoč.

Tako je za lesne trgovce na Kranjskem kupčija z avstrijskim Primorjem izvzemši

mesti Trst in Reko popolnem nemogoča, kajti končno je tudi vožnja črez Videm in nazaj za drugačni les*) še mpogo predraga, izplačala bi se pa gotovo ko bi se v Avstriji nahajale enake tarife kakor v Italiji.

V začudenje čitateljev hočem tu podati nekoliko nakladnih stavkov, ki so veljavni na italijanskih železnicah, ko torej, kakor omenjeno, vožni strošek za prej rečeni naklad 400 cent. v Avstriji do Kormina na 17 1/2 milj iznaša 192 gld., velja nasprotno vožnja istega naklada v Italiji:

od Kormina	do Ravene v avstrij. srebr. gld.	138.24
	" Rimini " " " "	147.96
	" Ankone " " " "	181.44
	" Arezze črez Florenco " " "	188.28
	" Siene " " " "	190.08
	" Rima " " " "	289.80

Te vrstice ne potrebujejo nobenega komentara. Poslednji čas je torej, da se v Avstriji uredijo tarife, in da bi bilo moč avstr. trgovcem občevati s svojimi sosedi, n. pr. z obilno živeža potrebujočo Gorico, dalje Korminom in sploh s celo Furlanijo.

*) Zgoraj omenjeni lesni naklad se računi v ceni v Rakeku na 250 do 300 gld.

Razne stvari.

* (Viharji.) Od vseh krajev se letos poroča o viharji in hudej uri. V Bernu na Švajcarskem je bil 8. jul. o polu noči strašen vihar, v mestu se je 10.000 okenskih šip razbilo in tisoče ptičev ubilo; ena hiša je sesula se in so bili trije ljudje usmrteni. — V rudniku Moravija pri Rakonici na Češkem je povodenj notranje prostore zalila in trije delavci so utonili.

Tržne cene

v Ljubljani 17. julija t. l.

Pšenica 4 gld. 80 kr.; — reš 3 gld. 10 kr.; — ječmen 2 gld. 10 kr.; — oves 2 gld. — kr.; — ajda 2 gld. 80 kr.; — prosó 2 gld. 70 kr.; — koruza 3 gld. — kr.; krompir 1 gold. 40 kr.; — fižol 5 gld. — kr.; masla funt — gld. 52 kr.; — mast — gld. 50 kr.; — špeh frišen — gld. 40 kr.; — špeh povojen — gold. 43 kr.; jajce po 2 kr.; — mleka bokal 10 kr.; govednine funt 27 kr.; — telečnine funt 23 kr.; svinjsko meso, funt 28 kr.; — sena cent 1 gld. 20 kr.; — slame cent 1 gld. 10 kr.; — drva trda 6 gold. 50 kr.; — mehka 4 gld. 80 kr.

Loterijske srečke.

V Trstu 17. julija: 32. 69. 85. 70. 67.